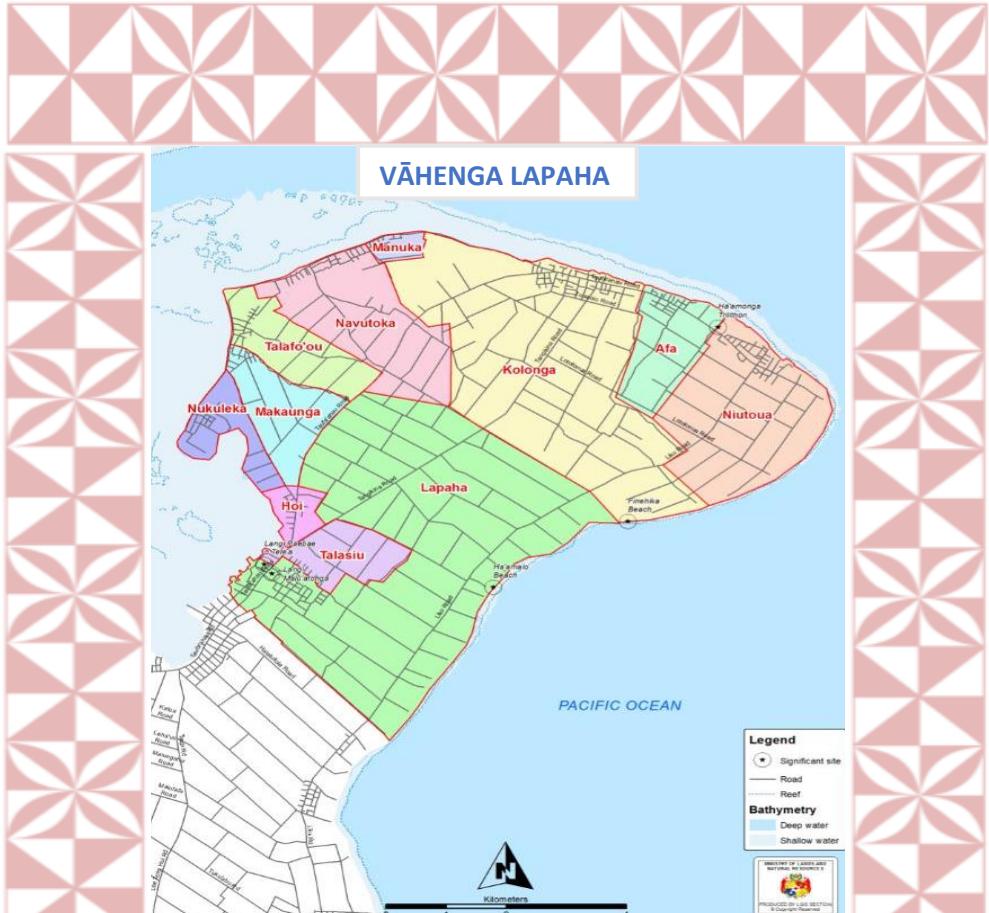

Pule'anga 'o Tonga

FAKAMATALA FAKASITETISITIKA KI HE KOLO KO **LAPAHĀ**

"TUKU ATU 'O E FAKAMATALĀ KI HE TOKOTAHĀ KOTOA"

Tonga Statistics Department
P.O. Box 149
Nukuálofa ,
Kingdom of Tonga
Website: <https://tongastats.gov.to>
Email: dept@stats.gov.to

Kanotohi

Talateu	1
Ko e kakai' mo honau tu'unga fakatemokalafi'	1
Kakai' mo honau faingata'a'iá	5
To'onga mo'ui 'a e Kakai	6
Lesisita fili mo e kaati fakafonua	8
Kakai mo e ma'u ngāue	8
Ko e ngaahi Fakamatala 'o e 'api	9

Lisi 'o e ngaahi tēpile

Tēpile 1: Tokolahi 'o e kakai nofo 'i he kolo ni he 2016, 2011, 2006.....	1
Tēpile 2: Tokolahi 'o e kakai 'i he feitu'u na'e fanau'i ai kinautolu '.....	2
Tēpile 3: Tokolahi 'o e kakai ' mo honau tu'unga fakamali '.....	2
Tēpile 4: Tokolahi 'o e kakai ' mo 'enau tui fakalotu/siasi '.....	2
Tēpile 5: Tokolahi 'o e kakai fefine mo e tangata mo honau ta'u motu'a.....	3
Tēpile 6: Tokolahi 'o e kakai fefine mo e tangata 'oku nau 'i he 'ako '	4
Tēpile 7: Tokolahi 'o e kakai fefine mo e tangata 'i he ta'u 10 ki 'olunga ''oku malava ke nau ngāue'aki 'a e 'initaneti ' mo e feitu'u 'oku nau ngāue'aki ai '	4
Tēpile 8: Tokolahi 'o e kakai fefine mo tangata 'i he ta'u 10 ki 'olunga 'oku nau ngāue'aki 'a e telefoni to'oto'o ki he 'initaneti '	4
Tēpile 9: Tokolahi 'o e kakai tangata mo e fefine 'i he ta'u 2 ki 'olunga 'oku nau faingata'ia.....	5
Tēpile 10: Tokolahi 'o e ma'u Kava-Tonga 'i he ta'u 10 ki 'olunga.....	6
Tēpile 11: Tokolahi 'o e kau ma'u Kava-malohi 'i he ta'u 10 ki 'olunga '.....	6
Tēpile 12: Tokolahi 'o e ifi sikaleti 'i he ta'u 10 ki 'olunga '	7
Tēpile 13: Tokolahi 'o e kakai ifi Tapaka-Tonga ''i he ta'u 10 ki 'olunga	7
Tēpile 14: Tokolahi 'o e kakai tangata mo e fefine lesisita fili.....	8
Tēpile 15: Kaati fakafonua 'i he ta'u 15 ki 'olunga '	8
Tēpile 16: Tokolahi 'o e kakai tangata mo e fefine mo 'enau tefito'i ngāue	8
Tēpile 17: Kātoa e ma'u ngāue mo e 'ikai ma'u ngāue 'i he ta'u 15 ki 'olunga.....	9
Tēpile 18: To'utupu ma'u ngāue mo e 'ikai ma'u ngāue	9
Tēpile 19: Tokolahi 'o e kakai ta'u 15 ki 'olunga mo honau lakanga ngāue	9
Tēpile 20: Tefito'i mal'u'anga pa'anga 'o e 'api nofo'anga '	9
Tēpile 21: Ko e pa'anga ma'u mai mei tu'a pule'anga mo fakalotofonua ki he ngaahi 'api '.....	10
Tēpile 22: Founga hono ma'u 'o ha Kelekele	10
Tēpile 23: Ko e lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga ' mo e naunau 'oku langa'aki 'a e fale	10
Tēpile 24: Ma'l'u'anga vai inu	11
Tēpile 25: Fa'ahinga 'o e falemālōlō 'i he 'api nofo'anga '	11
Tēpile 26: Ma'l'u'anga ivi feime'atokoni 'i he 'api nofo'anga ' pea mo hono tu'u'anga '	11
Tēpile 27: Lahi 'o e ngaahi 'api 'oku nau ngae'aki e founga hono faka'auha 'o e veve '	12
Tēpile 28: Ko e ngaahi koloa pe naunau 'i he 'api nofo'anga '	12

Lisi 'o e ngaahi fakatātā

Fakatātā 1: Pēseti 'o e tokolahi 'o e kakai mo 'enau tui fakalotu pe siasi.....	3
Fakatātā 2: Pēseti 'o e founga hono ma'u 'o ha 'api	10

Talateu

Ko e fakamatala fakakolo ko 'ení, 'oku fakataumu'a ia, ke fakafoki atu 'a e koloa mahu'inga ne mou 'omai ma'a' e Potungäue' ni, lolotonga 'a hono fakahoko 'a e savea tohi kakai fakamuimui tahá, 'i he ta'u 2016. Ko e ngaahi fakamatala ne mou vahevahe mai, **ko e koloa mahu'inga mo fisifisimu'a ia ki he Potungäue pe a mo e fonuá.** 'Oku tokoni lahi ia ki he ngaahi palani fakamämani lahi, mo e taumu'a fakalakalaka tu'uloa' (SDG), pea pehē ki he kaveinga langa fakalakalaka fakafonua 'a Tongá(TSDF). Pea 'ikai ko ia pē, ka 'oku tokoni lahi 'a ho'omou ngaahi fakamatalá ki he taha 'o e ngaahi taumu'a 'a e Potungäue Sitetistika 'o Tongá; "**ke ne a'usia ha tu'unga 'oku laulötahá; pea ke falala'anga mo tonu 'a e ngaahi fakamatalá, 'a ia 'oku tuku atu mei he potungäue**". Ko ia, 'e matu'aki tokoni 'aupito 'a e ngaahi fakamatala kuo mou 'omaí, 'i he taimi 'oku fiema'u ai, ke fatu mo lalanga ai, 'a e ngaahi tu'utu'uni ngäue 'a e pule'angá mo e fonuá fakalükufua.

FAKAMATALA FAKASITETISITIKA KI HE KOLO KO LAPAHA

Hingoa 'o e vähenga :	Lapaha
Hingoa 'o e vahefonua :	Tongatapu
Hingoa 'o e vähenga fili :	Tongatapu 10

Ko e kakai' mo honau tu'unga fakatemokalafi'.

Ko e koloa mahu'inga taha 'o ha fonua, ko hono kakaí; he ko hono 'uhingá, he ko kinautolu 'oku nau langa fakalakalaka faka'ekonómika 'a e fonuá. Ko ia ai, 'oku tuku atu ai 'a e ngaahi fakamatala' ni fekau'aki mo e tokolahi 'o e kakai' mo honau tu'unga fakatemokalafí, koe'uhí ke 'ilo mo ma'u tatau ki ai 'a e toko taha kotoa pē 'i he kolo'ni.

Tepile 1: Tokolahi 'o e kakai nofo 'i he kolo ni he 2016, 2011, 2006.

	Tokolahi e kakai		
1.1: Tokolahi 'o e kakai tangata mo e fefine	2016	2011	2006
Kätoa	1,980	2,077	2,022
Tangata	966	1,021	1,008
Fefine	1,014	1,056	1,014
<i>'Avalisi e tokolahi e kakai tangata' ki he kakai fefine</i>	95	97	99
<i>'e toko 100 kotoa pē.</i>			
1.2: Ngaahi 'api nofo'anga	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga, 2016		
Kätoa	372		
'Api nofo'anga 'oku nofo'i	331		
'Api nofo'anga 'ikai nofo'i	41		
<i>'Avalisi 'o e tokolahi 'i he 'api nofo'anga</i>	6		

Ko e tokolahi 'o e kakai na'e nofo 'i he kolo' ni 'i he Tohi Kakai 'o e 2016 na'e fe'unga mo e toko 1,980, 'a ia ne holo'aki e toko 97 mei he Tohi Kakai 'o e 2011 pea na'e toe holo'aki 'a e toko 42 mei he Tohi Kakai 'o e 2006. Pea mei he vaha'a ta'u ko ia 'na'e tokolahi taha 'a e kakai fefine 'i he kakai tangata (Tepile 1.1).

Ko e ngaahi 'api nofo'anga fakakätoa 'e 331 na'e nofo'i ' pea ko e 'api nofo'anga leva 'e 41 na'e 'ikai nofo'i. 'Oku fakafuofua leva ki he toko 6 'a e tokolahi 'i he 'api nofo'anga (Tepile 1.2).

Tēpile 2: Tokolahi 'o e kakai ' i he feitu'u na'e fanau'i ai kinautolu '.

Kolo 'o e fa'eé he taimi ne fanau'i ai ha tokotaha	Tokolahi e kakai
Kātoa	1,980
Lapaha	1,361
Ngaahi kolo kehe 'i Tonga' ni	560
Ngaahi fonua muli	59

Ko e tokolahi 'o e kakai ne fanau'i pē kinautolu 'i Lapaha 'a ia ko e toko 1361, pea ne toko 560 leva ne fanau'i kinautolu 'i he ngaahi kolo kehe pē 'i Tonga ni, pea ko e toko 59 pē ne fanau'i kinautolu 'i he ngaahi fonua muli.

Tēpile 3: Tokolahi 'o e kakai ' mo honau tu'unga fakamali '.

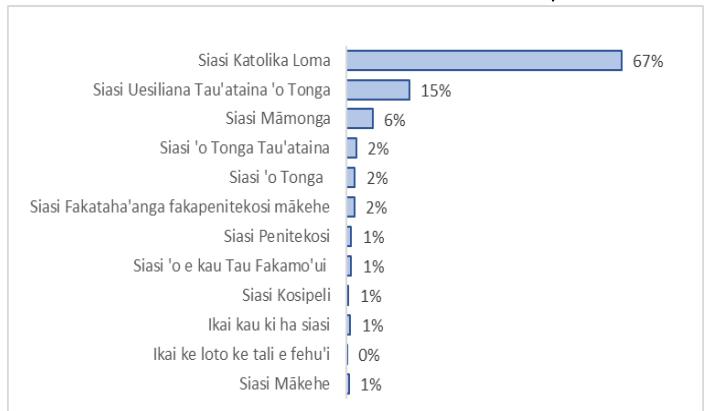
Tu'unga fakamali	Tokolahi e kakai
Kātoa	1,980
Te'eki mali	1,211
Mali	656
Uitou	53
Nonono fakamali	33
Mavae	13
Vete mali	14

Ko e tokolahi taha 'o e kaka'i 'oku te'eki mali 'a ia ko e toko 1,211 pea ko e toko 656 leva ko kinautolu ia ne 'osi mali pea toki hokohoko hifo ai e ngaahi tu'unga fakamali kehe.

Tēpile 4: Tokolahi 'o e kakai ' mo 'enau tui fakalotu/siasi '.

Lotu/Siasi	Tokolahi e kakai
Kātoa	1,980
Siasi Katolika Loma	1,336
Siasi Uēsiliana Tau'atāina 'O Tonga	306
Siasi Māmonga	126
Siasi Tonga Tau'atāina 'O Tonga	47
Siasi 'O Tonga	41
Ngaahi Siasi Penitekosi kehe	37
Siasi Penitekosi fakatahataha	23
Kautau Fakamo'ui	23
Siasi Kosipeli	10
'Ikai kau ki ha siasi	18
'Ikai loto ke tali e fehu'i	2
Siasi mākehe	11

Fakatātā 1: Peseti 'o e tokolahi 'o e kakai mo 'enau tui fakalotu pe siasi.

Ko e tokolahi taha 'o e kakai 'i Lapaha 'oku nau 'i he Siasi Katolika Lomá (1,336). Ko e ngaahi siasi 'oku tokosi'i 'a ia 'oku si'i hifo honau tokolahi he 10 'oku fakahū kinautolu 'i he siasi mākehe.

Tēpile 5: Tokolahi 'o e kakai fefine mo e tangata mo honau ta'u motu'a.

Tokolahi 'o e kakai' mo honau ta'u motu'a	Kātoa	Tangata	Fefine
Kātoa	1,980	966	1,014
Si'i hifo he ta'u 1	66	31	35
Ta'u 1 - 4	185	95	90
Ta'u 5 - 9	268	136	132
Ta'u 10 - 14	236	117	119
Ta'u 15 - 19	220	110	110
Ta'u 20 - 24	160	79	81
Ta'u 25 - 29	128	58	70
Ta'u 30 - 34	108	48	60
Ta'u 35 - 39	100	43	57
Ta'u 40 - 44	112	56	56
Ta'u 45 - 49	102	53	49
Ta'u 50 - 54	77	40	37
Ta'u 55 - 59	50	22	28
Ta'u 60 - 64	54	26	28
Ta'u 65 - 69	37	17	20
Ta'u 70 pe lahi ange	77	35	42

Ko e tokolahi taha 'o e kakai 'mo honau ta'u motu'a' 'oku toko 268 'a ia ko e fanau 'i he vaha'a ta'u 5-9 'a ia na'e tokolahi taha ai e fanau tangata ko e toko 136 pea toko 132 ko e fanau fefine. Ko e ta'u motu'a tokosi'i taha ko e vaha'a ta'u 65-69 ko e toko 37. 'Oku hā foki he lekooti ni 'a e loloange mo'ui 'a e kakai fefine 'i he kakai tangata 'i he enau a'usia koia 'a e ta'u 70 pe lahi ange 'ko e toko 42.

Tēpile 6: Tokolahi 'o e kakai fefine mo e tangata 'oku nau 'i he 'ako '.

Fānau ako lolotongá mo honau ta'u motu'a	Kātoa	Tangata	Fefine
Kātoa	682	330	352
Ta'u 5 - 9	243	120	123
Ta'u 10 - 14	228	112	116
Ta'u 15 - 19	158	75	83
Ta'u 20 - 24	35	16	19
Ta'u 25 - 29	4	1	3
Ta'u 30 - 34	3	1	2
Ta'u 35 pe lahi ange	11	5	6

Ko e tokolahi taha 'o e fānau 'oku kei 'i he akó ko e toko 243 'i he vaha'a ta'u 5-9 'a ia ne tokolahi ai e kakai fefiné (123) 'i he kakai tangatá (120). Pea ko e tokosi'i tahá ko e toko 3 mei he ta'u 30-34 'oku lolotonga 'i he akó.

Tēpile 7: Tokolahi 'o e kakai fefine mo e tangata 'i he ta'u 10 ki 'olunga 'oku malava ke nau ngāue'aki 'a e 'initaneti' mo e feitu'u 'oku nau ngāue'aki ai '.

Malava ngāue'aki 'a e 'initaneti'	Kātoa	Tangata	Fefine
Kātoa	1,461	704	757
'Ikai	1050	519	531
'Io	411	185	226
Feitu'u 'oku ngāue'aki ai e 'initaneti'			
'Api nofo'anga	278	133	145
Fale 'initaneti	25	7	18
Me'angāue 'initaneti ta'etotongi	1	1	-
Ngāue'anga	83	37	46
'Api ako	15	4	11
Feitu'u kehe	9	3	6

Na'e toko 1,050 e kakai na'e 'ikai kenau lava 'o ngāue'aki e 'initaneti. Ko e toenga leva ko e toko 411 ko e kakai ia na'e malava kenau ngāue'aki e 'initaneti pea ko e lahi taha e feitu'u na'a nau ngāue'aki mei ai ko e 'Api nofo'anga (278).

Tēpile 8: Tokolahi 'o e kakai fefine mo tangata 'i he ta'u 10 ki 'olunga 'oku nau ngāue'aki 'a e telefoni to'oto'o ki he 'initaneti'.

Ngāue'aki ha telefoni to'oto'o.	Kātoa	Tangata	Fefine
Kātoa	1,461	704	757
'Ikai	574	287	287
'Io	887	417	470
Malava ma'u ha 'initaneti he telefoni to'oto'o'			
'Ikai	256	142	114
'Io	631	275	356
Taumu'a 'o e ngāue'aki e 'initaneti' he telefoni to'oto'o'			
Mitiā Fakasōsiale	406	179	227
Fetu'utaki	199	84	115
Fakaako	11	6	5
Fakangāue	11	6	5
Tānaki Fakamatala	3	-	3
Fefakatau'aki/Fakamatala Koloa	1	-	1

Na'e toko 887 'a e tokolahi e kakai na'a nau ngāue'aki e telefoni to'oto'o. Ko e toko 631 leva e kakai na'e malava kenau ngāue'aki e 'initaneti he telefoni to'oto'o ko e taumu'a lahi taha hono ngāue'aki e 'initaneti mei he telefoni to'oto'o ki he mitia fakasōsiale (406).

Kakai' mo honau faingatā'iá.

Ko e taumu'a fakalakalaka tu'uloá mo e taumu'a fakafonua 'a e fonuá 'oku fai 'a hono tokangaekina makehe 'i ai 'a e kakai tu'u lavea ngofuá 'o hangē ko e kakai 'oku 'i ai ha ngaahi faingatā'iá 'i he sió pe vakaí ko 'enau fanongó'alú pe lué ko s'i'enau manatu' ko hono tokaangaekina fakataautaha' pea mo e fetu'utaki'; koe'uhí ko honau mahu'ingá ke 'oua te nau ongo'i tuenoa pe li'ekina.

Tépile 9: Tokolahi 'o e kakai tangata mo e fefine 'i he ta'u 2 ki 'olunga 'oku nau faingata'ia.

Kātoa	1,861	904	957
Sio/Vakai	Kātoa	Tangata	Fefine
'Ikai ha faingatā'iá he vakai	1,808	879	929
Faingatā'iá s'i'si'i pē he Sio/Vakai	29	12	17
Faingatā'iá lahi he Sio/Vakai	15	7	8
Po'uli 'a e vakai/sio	9	6	3
Fanongo	Kātoa	Tangata	Fefine
'Ikai ha faingatā'iá he fanongo	1,817	889	928
Faingatā'iá s'i'si'i pē he fanongo	34	12	22
Faingatā'iá lahi he fanongo	5	-	5
'Ikai ke toe lava fanongo	5	3	2
'Alu/Lue	Kātoa	Tangata	Fefine
'Ikai ha faingatā'iá he 'alu/lue	1,777	860	917
Faingatā'iá s'i'si'i pē he 'alu/lue	49	25	24
Faingatā'iá lahi he 'alu/lue	25	14	11
'Ikai ke toe lava 'alu/lue	10	5	5
Manatu	Kātoa	Tangata	Fefine
'Ikai ha faingatā'iá he manatu	1,816	887	929
Faingatā'iá s'i'si'i pē he manatu	27	10	17
Faingatā'iá lahi he manatu	11	3	8
'Ikai ke toe lava 'o manatu	7	4	3
Tokangaekina fakataautaha	Kātoa	Tangata	Fefine
'Ikai ha faingatā'iá he tokanga'i ia	1,666	807	859
Faingatā'iá s'i'si'i pē ke ne tokanga'i ia	102	48	54
Faingatā'iá lahi ke ne tokanga'i ia	50	28	22
'Ikai ke toe lava ke ne toe tokanga'i ia	43	21	22
Fetu'utaki	Kātoa	Tangata	Fefine
'Ikai ha faingatā'iá he fetu'utaki	1,727	843	884
Faingatā'iá s'i'si'i pē he fetu'utaki	80	35	45
Faingatā'iá lahi he fetu'utaki	24	12	12
'Ikai ke toe lava ha fetu'utaki	30	14	16

Ko e tokolahi fakakātoa e kakai', ko e pēseti 'e 95 pe lahi ange 'oku 'ikai ha faingata'ia 'i he 'enau sio pe vakai ', 'alu pe lue, manatu ', fanongo, fetu'utaki 'mo hono tokanga'i pe 'e kinautolu fakafo'ituitui '. Ko e pēseti pe 'e 5 pe s'i'i hifo, 'oku nau faingata'ia lahi pea mo 'ikai pe toe lava ha me'a.

To'onga mo'ui 'a e Kakai

Tēpile 10: Tokolahi 'o e ma'u Kava-Tonga 'i he ta'u 10 ki 'olunga.

Kava - Tonga	Kātoa	Tangata	Fefine
'Ikai ma'u Kava -Tonga	1,200	446	754
Ma'u Kava - Tonga	261	258	3
Kulupu fakata'u nima			
Ta'u 10 - 14	-	-	-
Ta'u 15 - 19	10	10	-
Ta'u 20 - 24	21	21	-
Ta'u 25 - 29	29	28	1
Ta'u 30 - 34	29	29	-
Ta'u 35 pe lahi ange	172	170	2
Hokohoko pe tu'o lahi			
Toki fakahoko pē 'i ha kātoanga makehe	123	120	3
Tu'o 1 'i he uike	74	74	-
Tu'o 2 – 3 'ihe uike	55	55	-
Tu'o 4 – 6 'i he uike	9	9	-
'Aho mo e pō kotoa pē	-	-	-

Ko e toko 261 'oku nau ma'u kava Tonga pea ko e tokolahi tahá pē 'i he vaha'a ta'u 35 mo e lahi ange 'a ia 'oku toki fakahoko pē 'i ha kātoanga mākehe (123).

Tēpile 11: Tokolahi 'o e kau ma'u Kava-mālohi 'i he ta'u 10 ki 'olunga'.

Kava mālohi	Kātoa	Tangata	Fefine
'Ikai ma'u Kava mālohi	1,016	379	637
Ma'u Kava mālohi	445	325	120
Kulupu fakata'u nima			
Ta'u 10 - 14	-	-	-
Ta'u 15 - 19	33	31	2
Ta'u 20 - 24	56	49	7
Ta'u 25 - 29	65	44	21
Ta'u 30 - 34	56	34	22
Ta'u 35 pe lahi ange	235	167	68
Hokohoko pe tu'olahia			
Tātaaitaha e inu tu'o 1 ki he 2 he uike	305	205	100
Toki fakahoko pe 'i ha me'a 'oku fai tu'o 3-7 he uike	115	98	17
Taimi pe ni'ihi inu tu'o 8 ki he 14 he uike	14	12	2
Ma'u pe 'o tu'o 15-21 'i he uike	6	6	-
Hokohoko tu'o 22 pe lahi ange 'i he uike	5	4	1

Na'e toko 445 na'a nau ma'u Kava-mālohi 'i he ta'u 15 pe lahi ange, pea tokolahi taha ko e kakai tangata 'e toko 31. Ko e tokolahi taha pe 'o kinautolu 'oku nau ma'u Kava-mālohi 'i he vaha'a ta'u 35 pe lahi ange. Ko e lahitaha 'enau ma'u e Kava-mālohi 'oku tātāitaha pe tu'o 1 ki he 2 he uike (305).

Tēpile 12: Tokolahi 'o e ifi sikaleti 'i he ta'u 10 ki 'olunga'.

Ifi sikaleti	Kātoa	Tangata	Fefine
'Ikai ifi sikaleti	1,037	378	659
Ifi sikaleti	424	326	98
Kulupu fakata'u nima			
Ta'u 10 - 14	-	-	-
Ta'u 15 - 19	31	30	1
Ta'u 20 - 24	54	42	12
Ta'u 25 - 29	54	40	14
Ta'u 30 - 34	50	34	16
Ta'u 35 pe lahi ange	235	180	55
Hokohoko pe tu'olahī			
Sī'isi'i: puha tapaka 'e 1 'i he uiike	157	127	30
Toki fakahoko pē 'i ha kātoanga sikaleti 5 he 'aho.	204	148	56
Hokohoko: puha sikaleti 'e 1 'i he 'aho.	46	37	9
Ifi lahi: puha sikaleti 1 he 'aho.	17	14	3

Ko e toko 424 'a e tokolahi ko ia 'o kinautolu 'oku nau ifi sikaleti 'a ia ne tokolahi ai e kakai tangatā he kakai fefiné pea ko e lahi tahā pē 'oku nau ifi sikaleti 'i he vaha'a ta'u 35 pe lahi ange. Ne lekooti mai 'a e fefine 'e 1 'i he ta'u 15-19 'oku ifi sikaleti pea ko e tokolahi taha 'i he kau ifi 'oku nau toki fakahoko pe 'i ha kātoanga fo'i sikaleti 'e 5 he 'aho toko 204.

Tēpile 13: Tokolahi 'o e kakai ifi Tapaka-Tonga 'i he ta'u 10 ki 'olunga'.

Ifi tapaka Tonga	Kātoa	Tangata	Fefine
'Ikai ifi tapaka Tonga	1,211	488	723
Ifi tapaka Tonga	250	216	34
Kulupu fakata'u e nima			
Ta'u 10 - 14	-	-	-
Ta'u 15 - 19	22	20	2
Ta'u 20 - 24	27	23	4
Ta'u 25 - 29	31	23	8
Ta'u 30 - 34	26	22	4
Ta'u 35 pe lahi ange	144	128	16
Hokohoko pe tu'o lahi			
Sī'isi'i fo'i tapaka 1-2 'i he 'aho	118	106	12
Toki fakahoko pē 'i ha kātoanga, fo'i tapaka 5 he 'aho	107	87	20
Hokohoko, fo'i tapaka 10 'i he 'aho	12	10	2
Ifi lahi, fo'i tapaka 'e 15 'i he 'aho	13	13	-

Ko e toko 250 'a e tokolahi ko ia 'o kinautolu 'oku nau ifi tapaka Tonga 'a ia ne tokolahi ai e kakai tangatā 'i he kakai fefiné pea ko e lahi taha 'o e ifi ko e vaha'a ta'u 35 pe lahi angé 'a ia 'oku nau ifi sī'isi'i pē fo'i tapaka 'e 1-2 il he 'aho (118). Ne lekooti mai foki ne kau e fefine 'e 2 he ta'u 15-19 'i he ifi tapaka Tonga.

Lesisita fili mo e kaati fakafonua

Tēpile 14: Tokolahi 'o e kakai tangata mo e fefine lesisita fili.

Lesisita fili	Kātoa	Tangata	Fefine
Kātoa	965	453	512
Lesisita ke fili	834	400	434
'Ikai lesisita fili	131	53	78
'Uhinga na'e 'ikai ke lesisita fili ai			
Kātoa	131	53	78
Folau ki tu'a pule'anga	37	15	22
Puke	10	5	5
'Ikai mahu'inga	46	19	27
'Ikai 'ilo 'a e feitu'u fai'anga fili	14	5	9
Ha toe 'uhinga kehe	24	9	15

Ko e tokolahi tahá ko kinautolu kuo nau 'osi lesisita ke fili 'a ia ne toko 834 pea ko e toengá leva ko e toko 131 ko kinautolu ia ne 'ikai ke lesisita fili 'a ia 'oku tokolahi ai 'a kinautolu 'oku 'ikai mahu'inga'ia he filí (46).

Tēpile 15: Kaati fakafonua 'i he ta'u 15 ki 'olunga'.

Kaati Fakafonua	Kātoa	Tangata	Fefine
Kātoa	1,225	587	638
'Io	878	430	448
'Ikai	347	157	190

Ne tokolahi taha pē 'a kinautolu kuo 'i ai 'enau kaati fakafonua 'a ia ko e toko 878 pea ko e toko 347 leva 'oku te'eki ke 'ai ha'anau kaati fakafonua.

Kakai mo e ma'u ngāue

Tēpile 16: Tokolahi 'o e kakai tangata mo e fefine mo 'enau tefito'i ngāue.

Tefito'i ngāue	Kātoa	Tangata	Fefine
Kātoa	1,225	587	638
Pule ngāue	6	4	2
Ngāue taautaha	114	77	37
Ngāue ma'u vāhenga 'i he pule'anga	138	77	61
Ngāue ma'u vāhenga 'i he ngaea'anga tautaha	145	83	62
Ngaohi koloa ke faka'aonga'l fakafo'iituitui	163	102	61
Ngāue ki he famili ta'e ma'u vahenga	27	22	5
Ngāue faka'api ta'etotongi ma'a e fāmili	3	1	2
Ngāue 'ikai fakakouna	7	7	-
Tokotaha ako taimi kakato	195	95	100
Tokotaha ako taimi kakato	15	3	12
Tokotaha ako 'ikai taimi kakato	343	77	266
Ngāue faka'api	36	18	18
Mālōlō mei he ngāue'anga pe toulekeleka	4	4	-
Faingatā'iá fakaesino pe faka'atamai	29	17	12

Ko e tokolahi 'o e kakai ko 'enau tefito'i ngāue ko e tokotaha ako taimi kakato (343) pea ko e tokosi'i tahá ko e ngāue faka'api ta'etotongi ma'a e fāmili (3).

Tēpile 17: Kātoa e ma'u ngāue mo e 'ikai ma'u ngāue 'i he ta'u 15 ki 'olunga.

Kakai ma'u ngāue mo e 'ikai ma'u ngāue	Kātoa	Tangata	Fefine
Tokolahi ma'u ngāue	603	373	230
'Ikai ma'u ngāue	127	39	88
Pēseti 'oku 'ikai ma'u ngāue	17	10	28

Na'e toko 603 e tokolahi e kakai 'i Lapahí ni 'i he ta'u 15 ki 'olunga 'oku nau ma'u ngāue 'a ia ko e toko 373 ai ko e kakai tangata pea toko 230 leva ko e kakai fefine pea ne toko 127 ai e tokolahi 'o kinautolu 'oku 'ikai ma'u ngāue.

Tēpile 18: To'utupu ma'u ngāue mo e 'ikai ma'u ngāue.

To'utupu ma'u ngāue mo e 'ikai ma'u ngāue	Kātoa	Tangata	Fefine
Tokolahi 'o e to'utupu ma'u ngāue	128	75	54
Tokolahi 'o e to'utupu 'ikai ma'u ngāue	42	21	21
Pēseti 'oku 'ikai ma'u ngāue	33	28	39

Na'e toko 128 'a e to'utupu 'oku nau ma'u ngāue 'ko e toko 75 'i ai ko e kakai tangata pea toko 54 leva ko e kakai fefine. Pea ne toko 42 leva ko e tokolahi ia e to'utupu 'oku 'ikai ma'u ngāue.

Tēpile 19: Tokolahi 'o e kakai ta'u 15 ki 'olunga mo honau lakanga ngāue.

Lakanga ngāue	Kātoa	Tangata	Fefine
Kātoa	603	373	230
Tokotaha Pule ngāue	20	11	9
Tokotaha Ngāue fakapalōfesinale	85	42	43
Tokotaha ngāue fakatekinikale	33	19	14
Ngāue fakakalake	35	8	27
Ngāue fefakatau'aki	75	35	40
Tokotaha ngāue 'i he ngoué mo e toutai	179	176	3
Ngāue fakamea'a	121	37	84
Ngāue fakamisini	13	13	-
Ngaahi ngāue kehekehe	24	15	9
Taumalu'i 'a 'Ene 'Afio	18	17	1

Ko e tokolahi taha 'o e kakai tangata 'oku nau ngāue 'i he ngoué mo e touti (176) pea ko e kakai fefiné leva 'oku tokolahi ia 'i he ngāue fakamea'a (84).

Ko e ngaahi Fakamatala 'o e 'api.

Ko e ngaahi fakamatala ko 'ení 'oku fekau'aki ia mo e tu'unga e nofo 'a e kakaí 'i honau ngaahi 'api nofo'anga he koló.

Tēpile 20: Tefito'i ma'u'anga pa'anga 'o e 'api nofo'anga '.

Tefito'i ma'u'anga pa'anga 'o e 'api nofo'anga '.	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga '.
Kātoa	331
Ma'u vāhenga pau	146
Ma'u'anga pa'anga mei he pisinisi taautaha	15
Ma'u'anga pa'anga mei he fakatau atu ha koloa	57
Ma'u'anga pa'anga mei ha fale nofo totongi	2
Ma'u'anga pa'anga mei tu'apule'anga mo fakalotofonua	98
Ma'u'anga pa'anga mei he pa'anga mālōlō	8
'Ikai ha ma'u'anga pa'anga	5

Na'e toko 331 e tokolahi 'o e ngaahi 'api 'oku nau ma'u pa'anga mei he vāhenga pau (331) pea ko e tokosi'i tahá leva 'o e ngaahi 'api ko e 'api 'e 2'oku 'ikai pē ke 'i ai ha ma'u'anga pa'anga ia.

Tēpile 21: Ko e pa'anga ma'u mai mei tu'a pule'anga mo fakalotofonua ki he ngaahi 'api '.

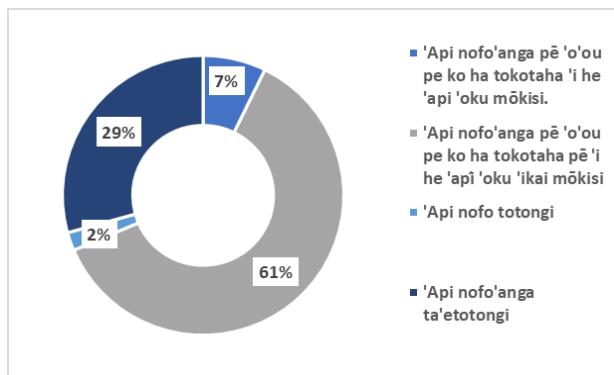
Pa'anga ma'u mai mei tu'a pule'anga mo fakalotofonua	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga
Kātoa	331
'Ikai ha pa'anga ma'u mai	19
Ma'u 'a e pa'anga ne foaki mai	312
Feitu'u ne foaki mei ai e pa'anga	
Foaki mei tu'a pule'anga	191
Foaki fakalotoefonua pē	8
Foaki mei tu'a pule'anga mo e fakalotofonua	113

Ko e ngaahi 'api fakakātoa 'e 312'oku 'i ai 'enau pa'anga foaki mai pea ko e tokolahi taha ko e foaki mai mei tu'a pule'anga (191).

Tēpile 22: Founga hono ma'u 'o ha Kelekele

Founga hono ma'u 'o ha 'api nofo'anga	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga'.
Kātoa	331
'Api nofo'anga pē 'o'ou pe ko ha tokotaha 'i he 'api 'oku mōkisi.	24
'Api nofo'anga pē 'o'ou pe ko ha tokotaha pē 'i he 'apí 'oku 'ikai mōkisi	203
'Api nofo totongi	7
'Api nofo'anga ta'etotongi	97

Fakatātā 2: Peseti 'o e founga hono ma'u 'o ha 'api.

- 'Api nofo'anga pē 'o'ou pe ko ha tokotaha 'i he 'api 'oku mōkisi.
- 'Api nofo'anga pē 'o'ou pe ko ha tokotaha pē 'i he 'apí 'oku 'ikai mōkisi
- 'Api nofo totongi
- 'Api nofo'anga ta'etotongi

Ko e tokolahi taha 'o e ngaahi 'api nofo'angá ko e 'api 'e 203 ko honau ngaahi 'api nofo'angá ko e 'api pē 'o'ou pe ko ha tokotaha 'i he 'api 'oku 'ikai mōkisi.

Tēpile 23: Ko e lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga ' mo e naunau 'oku langa'aki 'a e fale.

Ngaahi naunau langa fale'	Faliki	'Ato	Holisi
Kātoa	331	331	331
Papa pe palaiuti	50	5	186
Kapa pe 'alaminiume	2	325	6
Piliki pe sima	278	1	138
Naunau langa fale Tonga	1	-	-
Ngaahi naunau kehe	-	-	1

Ko e ngaahi naunau langa angamaheni 'oku tau ngāue'aki ki he langā ko e piliki pe sima ki he faliki (278) kapa pe 'alaminiume ki he 'ato (325) pea mo e papa pe palaiuti ki he holisi (186).

Tēpile 24: Ma'u'anga vai inu.

Vai Inu	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga
Kātoa	331
Vai tupu	21
Vai sima	240
Vai sima pe tangikē mei he kaungā'apí pē fakakolo	53
Hina Vai	17
Ma'u'anga vai makehe	-

Ko e tokolahi taha 'o e ngaahi 'api nofo'angá ko e 'api 'e 240 ko 'enau ma'u'anga vai inú ko e vai sima.

Tēpile 25: Fa'ahinga 'o e falemālōlō 'i he 'api nofo'anga'.

Falemālōlō he 'api nofo'anga	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga'
Falemālōlō pālangi	302
Falemālōlō lingi	23
Falemālōlō ponu	6
Tu'u'anga 'o e falemālōlō he 'api nofo'angá	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga'
Katoa	331
'Ioto 'i he 'api nofo'anga	225
'I he loto 'api	100
Feitu'u kehe	6

Ko e tokolahi tahá ko e ngaaahi 'api nofo'anga 'e 302 'oku nau ngāue'aki e falemālōlō pālangi pea 'oku tu'u pē 'i loto 'i he 'api nofo'angá (225).

Tēpile 26: Ma'u'anga ivi feime'atokoni 'i he 'api nofo'anga ' pea mo hono tu'u'anga'.

Sitou	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga
Kātoa	331
Ngāue'aki e sitou	51
'Ikai ngāue'aki e sitou	280
Ma'u'anga ivi ki he feime'atokoni	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga
Kātoa	331
Kasa	232
Fefie mo e nge'esi niu	54
'Uhila	43
Kalasini	1
Ivi feime'atokoni makehe	1
Tu'u'anga 'o e feitu'u feime'atokoni	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga
Kātoa	331
Peito 'i he fale nofo'anga	241
'Ikai ha loki kai 'i he fale nofo'anga	21
Feime'atokoni 'i tu'a	36
Peito feime'atokoni 'i tu'a	32
Feitu'u kehe ange	1

Ko e tokolahi taha 'o e ngaaahi 'api nofo'angá ko e 'api 'e 280 'oku 'ikai ke nau ngāue'aki e sitoú pea ko e 'api pē 'e 51 'oku nau ngāue'aki e sitoú pea tokolahi 'a kinautolu 'oku nau ngāue'aki e kasá (232) pea ko e peito 'oku peito pē 'i loto he fale nofo'angá (241).

Tēpile 27: Lahi 'o e ngaahi 'api 'oku nau ngäue'aki e founга hono faka'auha 'o e veve' .

Founга hono faka'auha 'o e veve'.	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga
Kātoa	331
Fetuku veve 'a e pule'anga'	303
Fetuku veve fakafo'ituitui	9
Tutu e vevé	17
Fakapopo e veve	2

Ko e lahi taha 'o e ngaahi 'api' 'oku nau ngäue'aki 'a e fetuku veve ko ia 'a e pule'anga' (303) ko e founга ia ki hono faka'auha 'enau veve'. Pea ko e 'api nofo'anga si'si'i pē 'oku nau ngäue'aki e fakapopo e veve (2).

Tēpile 28: Ko e ngaahi koloa pe naunau 'i he 'api nofo'anga' .

Koloa pe naunau he 'api nofo'anga'.	Lahi 'o e ngaahi 'api nofo'anga	Pēseti 'o e ngaahi 'api nofo'anga
Kātoa	331	100
Sitou	280	85
Telefoni to'oto'o	279	84
TV	257	78
Misini fō	252	76
Aisi fakamokomoko	160	48
Misini vitiō	178	54
Aisi fakapoloka	145	44
Kā	127	38
Pasikala	110	33
Veeni	104	31
Komipiuta to'oto'o	129	39
Tepileti	58	18
Telefoni laine	81	24
Misini tuitui	42	13
Loli	25	8
Komipiuta	23	7
Senoleita	9	3
Pasi	5	2
Paiki	4	1
Vaka	4	1

'Oku lahi taha 'i Lapaha' ni 'a e ngaahi 'api nofo'anga 'oku 'i ai 'enau sitou (280) pea pehē k ihe telefoni to'oto'o (279). Pea ko e ngaahi 'api nofo'anga si'si'i pē 'oku 'i ai 'enau paiki (4) pehee ki he vaka (4).